

MANUEL LEKUONA SARIA
JEAN HARITSCHELHAR EUSKALTZAINBURU OHIARI

Baigorri, 2005-V-21

2005eko maiatzaren 21ean, Baigorriko Herriko Etxean, Jean Haritschelhar euskaltzainburu ohiak 2004ko Manuel Lekuona saria jaso zuen, Javier Regi Eusko Ikaskuntzaren buruaren eskutik. Jean-Baptiste Lambert Baigorriko auzapeza eta Jean-Claude Larronde Ipar Euskal Herriko Eusko Ikaskuntzako lehendakariordea ere han izan ziren. Bestalde, Beñat Oihartzabal buruordeak, Andres Urrutia euskaltzainburuaren atxikimendu mezua irakurri zuen.

Haritschelharren senitartekoak, lagunak eta Euskaltzaindiko kide asko joan ziren ekitaldira, besteak beste, Xabier Kintana, idazkaria; Beñat Oihartzabal, buruordea; Jose Luis Lizundia, diruzaina; Henrike Knörr, Iker sailburua; Andres Iñigo, Jagon sailburua; Adolfo Arejita, Miren Azkarate, Jean-Louis Davant, Emile Larre, Txomin Peillen eta Piarres Xarritton euskaltzainak hor izan ziren.

Baigorriko auzapezak ireki zuen ekitaldia, «Baigorriko eta euskal kulturaren semea» agurtuz eta Haritschelharren ibilbidea gogoratuz, eta ondoren Jean-Claude Larrondek eta Beñat Oihartzabalek omenduaren alboan pasatako garaiak oroitu eta hark euskararen ikerketaren alde erakutsi duen jarrera goraiatu zuten. «Jean Haritschelharren lanen helburuetako bat izan dela luzaz euskaldun herritar xumeen artean bizi izan den euskarazko kultura hau uni-bertsitateko erakaskintza alkietara ekartzea, eta ezagut- eta maitaraztea, mundu berrian euskarak ez baitzezakeen gerorik izan, herritarrek ez bazekarkioten atxikimendu eta errespeturik euskarazko kultura horri», esan zuen Euskaltzaindiko buruordeak.

MANUEL ETA JUAN MARI LEKUONA GOGOAN

Haritschelharrek gogoan izan zuen Manuel Lekuona: «Lau urtez, bera euskaltzainburu eta ni euskaltzainburuorde izan ginen. Orduan sortu zen buruordetza eta pentsatu zen Iparraldekoen batek hartu behar zuela bere gain». Eta Juan Mari Lekuona ere aipatu nahi izan zuen, berarekin lotura handia baitu, esan zuenaren arabera.

Ekitaldian, Haritschelharren omenez egindako bideoa ere erakutsi zuten. Euskaltzainaren bizitza laburbiltzen duen bideo horretan Xabier Kintana, Aurelia Arkotxa eta Jean Fagoaga agertzen dira, besteak beste. Bestetik, Piarres Xarrittonek paratutako 100 bat orrialdeko liburua banatu zen. Omenaldia Lakaren bertso hauekin amaitu zen:

Euskaltzainburu izanak dira Lekuona Oiartzuarra
Ta berantago Jean Haritschelhar etorkiz Baigorriarra
Manuel zagon pertsularien goraipatzale bakarra
Jean-ek Etxahun zenaz egin du lehen liburu ederra.

Mail goreneko erakaskuntzan Bordalen arizan zinen
Baionan Euskal Erakustoki hartan lan ainitz baziren
PIZKUNDEA-ren baitan zonbaitzu zure gibeletik ginen
Argi daukat zu han ez izanez deus gutti zela eginen.

Zer ikasia badago ere maiz telebista leihotik
Baliosenak Gehexan Ponttok aipatzen ditu ondotik.
Zure luma gatz biperdun hori laket baitzaigu errotik
Horrela luzaz jarrai dezazun opa dizugu gogotik.

LEKUONA SARIA

Baigorri, 2005-V-21

*Jean Haritschelhar,
euskaltzainburu ohia*

Baigorriko auzapez jauna,
Eusko Ikaskuntzako zuzendaria eta kideak,
Gipuzkoako diputatu nagusia,
M. le Président du Conseil Général,
Euskaltzain adiskideak,
Jaun-Andereak, agur.

Eskerrak zuri lehenik Baigorriko jaun mera utzi baitiozu Eusko Ikaskuntzari Herriko etxeko gela hau ene omenaldiko. Alabaina, zenbat eta zenbat oroitzapen enetzat gela hau eskola izanez ene haurtzaroa, hemen iragan ditudala sei urte oso eta gero, hor gainean, lehen solairuan, bederatzi urte auzapez gisa, Baigorri eta baigorriarren zerbitzuko. Aipatu dituzu denbora haietan egin izan diren lanak, hor daude oraindik garai baten lekuko.

Milesker haundi bat Iparraldeko Eusko Ikaskuntzako kideei, ene alde hauetua eginik eta aurkezturik. Halaber esker mila zuri ere Retegi jauna, Eusko Ikaskuntzako zuzendaritzak onartu duelakotz Iparraldekoek eginikako proposamena. Jakin zazue, Retegi jauna eta Jean-Claude Larronde Iparraldeko zuzendaria ene ohoretan egin dituzuen mintzaldiak hunki nautela eta orain bertan hartu dudana *Lekuona Saria* munta haundikoa dela enetzat. Nola ez eskerrak bihurtu Beñat Oihartzabal euskaltzainburuorde adiskideari. Laudorioz bete izan da egin duzun mintzaldia. Ez dakit merezi ditudan, pentsatzen baitut bete dudala ene eginbidea, bertze anitzek betetzen duten bezala.

Esker mila zuri ere Piarres Charritton euskaltzain adiskidea. Idatzi duzu ene bio-bibliografia, euskaraz lehenik zilegi den bezala eta frantsesera itzuli. Aritz lan eman dizut eta bihotzaren zolatik eskertzen zaitut.

Jendez bete den gela honetan ikusten ditut Bilbotik, Gasteiztik, Donostiatik, Iruñetik eta, erran gabe doa, Iparraldetik etorriak diren euskaltzainkideak, haien artean zu ere Miren Azkarate anderea, Eusko Jaurlaritzako Kultura

Sailburua eta ere literatura ikerketa batzordeko kide batzuk. Euskaltzainburu berriak ezin etorri egun, igorri du bere mezua, Beñat-ek irakurria oixtion. Eskertzen dut bihotzez, hala nola eskertzen ditudan Video-ko hiru lekukoak: Xabier Kintana, Aurelia Arkotxa eta Jean Fagoaga.

Hona, beraz, Euskal Herriko zazpi hegaletik jinikako jendea ene ohoretan, ahantzi gabe ene familiakoak, baigorriarrak eta bertze adiskideak

Behar dizuet aitortu nola hunkitua izan naizen jakin nuelarik hartuko nuela *Manuel Lekuona* saria. Iparraldeko laugarrena naiz! Gogoan daukat lehena Eugene Goyheneche, gutarik urrundua eta bizi luze bat opa diet bertze biei, biak euskaltzainak Xabier Diharce «Iratzeder» eta Piarres Charritton.

Alabaina Lekuona familiarekin ukan ditut harreman sendoak. Don Manuel-en ezagutza egin nuen Euskaltzaindian sartu nintzelarik, jadanik banenkiela haren obra miresgarriaren berri. Euskaltzainburu izendatua izan zelararik, izendatu ninduten euskaltzainburu-orde, pentsatzen baitzuten Euskaltzaindiak behar zuela ezagutua izan Iparraldean, horretarako orduan sortua izan baitzen kargu hori. Elgarrekin lanean arizan gara lau urtez.

Ez ditut sekulan ahantziko Don Manuel-en ehorzketak. Bilduak ginen Oihartzungo elizan jendez mukurru betea, berrehun bat apez aitzinean Setien apezpikua buru. Don Manuel-en kutxaren aurrean Setien apezpikuak barkamena eskatu zion Elizaren izenean, Eliza ixilik egon zelakotz erbestera igorri

zutelarik Don Manuel gerlaren ondotik eta bereziki frankistek tirokatu zutelarik Martin Don Manuel-en anaia apeza. Urte latzak izan ziren orduan, latzak bereziki Lekuona familiarentzat.

Don Manuel-ek hutsik utzi zuen aulkiaren betetzeko hautatu genuen haren iloba Juan Mari, olerkari fina, jakintsu haundia hura ere. Bere sarrera mintzaldia egin zuelarik Oihartzunen, nik erantzun nion, berak hautatu baininduen aitatxi gisa. Ohore haundia enetzat.

Duela hamasei urte Euskaltzainburu izendatua izan nintzelarik, euskaltzainburu-ordea Juanito San Martin izan zen, baina laster utzi zuen kargua Autonomia Erkideko Ararteko izendatua izan eta. Geroztik kasik hamaika urtez Juan Mari Lekuona izan da Euskaltzainburu-ordea. Beti izan da beharrezkoa nuen aholkulari ona baino hobea. Zenbat eta zenbat aldiz, Bilbora ginoalarik, Donostian hartzen bainuen, ari izan gara elgarrekin Euskaltzaindiaren kudeaketa gogoan, nola behar ginen jokatu Zuzendaritzakoekin gurutzatzen ginela gero erabakien hartzeko. Ez dut ahantzi nahi ere urte luzez lan egin dugula elgarrekin Literatura Ikerketa batzordean, batzorde horren buru Juan Mari zelarik.

Orain, egun eder honetan, dakidalarik osagarri eskasean dela Juan Mari, betetzen dut hitzeman diodana atzo. Deitu dut eta erran diot nola ematen zidaten *Manuel Lekuona* saria Baigorri eta hitzeman diot nola gogoan ukanen nituen eta ez bakarrik aipatuko baina goraiatuko osaba eta iloba, hitz batez Lekuona familia osoa.

Hitza hitz. Bururutzen dut ene mintzalditxo hau, aitortuz besta eder bat dela enetzat eta eskertuz honat etorri diren jende guziek erakusten baitidate elgarrekin ditugun lokarriak, halaber beren ezin etorria jakinarazi didatenak. Denei, milesker.

MANUEL LEKUONA SARIA

Baigorri, 2005-V-21

Lekuona Saria (2005)

(Doinua: *Urrundik ikusten dut*)

1

Urrun dauka Baigorrik Urduze-Bastida
Biak herri horrentzat larre patar dira
Halere Haritschelhar egun Baigorriara
Lekuona Saria gatik etorri da.

2

Etzinen ez hemen, Jean, guretzat arrotza
Auzapez zinitugun prezatua ontsa
Geroztik atsedanak dakizu nun goza
Izan ezik euskaltzain buru ta bihotza.

3

Denaden hemen ziren zure hastapenak
Aitatxi-amatxiak, Urduzen zirenak
Errients bipil hartaz mintzo ziren denak
Bazuen nundik etor gure euskaltzainak.

4

Berak aita jostuna, ama Iholdiko
Seme hau pilotari, atxiki ttipiko
Ikasketak ez ditu ere ahantziko
Eta Lafitt' biderat zaio etorriko.

5

Villasanteren segi Euskara Batua
izan zen mende hunek ekarri hautua
Han Bizkaiera eta hor zuberokoa
Plaza barriraturik gaztelondokoa

6

Hogoi ta lauko da orai zenbakia
Guzien kopurua gaur Euskaltzaindia
Horietan bakotzak du bere tokia
Haritschelharrena hor gaineko alxia.

Emile Larrek egina